

Секція 1: Літературно-поетичні аспекти французької мови

Рибковська С., студентка 3 курсу
факультету іноземної філології Волинського
національного університету
імені Лесі Українки

Науковий керівник:
Станіслав О. В., докт. філол. наук,
професор кафедри романської філології
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

**ОСОБЛИВОСТІ ФРАНЦУЗЬКОГО ЛІТЕРАТУРНОГО
ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМУ**

Екзистенціалізм, який виник на початку ХХ століття на тлі занепаду традиційних гуманістичних цінностей, став філософською відповіддю на глобальну духовну та соціальну кризу західного суспільства. Ця «філософія існування» (від пізньолат. *exsistentia* – існування) сформувалася як одна з найособистісніших течій, що прагнула бути основною «філософією людини ХХ століття» [3].

Відомо, що історичний контекст появи екзистенціалізму безпосередньо пов'язаний зі складним періодом європейської історії між двома світовими війнами, а його розквіт припав на післявоєнний період. Особливого значення цей філософський напрям набув у Франції, де поразка країни у Другій світовій війні спричинила глибоке потрясіння національної свідомості та змусила

переосмислити базові цінності людського буття.

Центральною ідеєю екзистенціалізму стало переконання, що головне завдання людини полягає у творенні світу через надання йому сенсу. Причому цей сенс не є наперед заданим, а створюється у процесі людського існування та діяльності. Така філософська позиція особливо резонувала з поколінням, яке пережило жахіття світових війн та прагнуло віднайти нові основи для людського буття в світі, що втратив традиційні орієнтири.

Поворотним моментом у розвитку руху стала публічна лекція Жан-Поля Сартра «Чи є екзистенціалізм гуманізмом?», яка сколихнула інтелектуальне життя післявоєнного Парижа. Ця лекція фактично стала маніфестом руху, закріпивши за екзистенціалізмом статус особливого типу гуманістичної філософії, що надає людині та людським цінностям центральне місце [1, с. 89-90].

Дослідження показало, що у процесі розвитку екзистенціалізм розділився на два основні напрями: релігійний та атеїстичний. Релігійні екзистенціалісти, серед яких Карл Ясперс та Габріель Марсель, розвивали ідеї Сьорена К'єркегора, наголошуючи на важливості особистісного відношення людини до Бога. Натомість атеїстичний напрям, представлений Жан-Полем Сартром та Альбером Камю, наслідував філософську традицію Фрідріха Ніцше та Мартіна Гайдеггера, стверджуючи повну відповідальність людини за творення власної сутності [1, с. 89-91].

Об'єднувальною ідеєю обох напрямів стало переконання, що існування передує сутності. Це означає, що людина спочатку існує – з'являється у світі, зустрічається з собою, і лише потім визначає себе. Немає наперед заданої людської природи, оскільки немає Бога, який би її задумав. Людина просто є, і вона є не лише такою, якою себе уявляє, але й такою, якою хоче стати [2].

Жан-Поль Сартр, який разом із Симоною де Бовуар були єдиними філософами, що відкрито визнавали свою приналежність до екзистенціалізму,

розвинув концепцію радикальної свободи [4]. Згідно з нею, людина не лише вільна, але й «приречена бути вільною», причому ця свобода нерозривно пов'язана з відповідальністю за кожен вибір.

Симона де Бовуар зробила визначний внесок у розвиток екзистенціалістської етики та феміністської філософії. У праці «Друга стаття» вона майстерно застосувала екзистенціалістський підхід до аналізу становища жінки в суспільстві, розкриваючи механізми обмеження жіночої свободи через гендерні ролі та стереотипи [5].

Аналіз матеріалу засвідчив, що Альбер Камю розвинув концепцію абсурду як фундаментальної характеристики людського існування. Він показав, що абсурд виникає з протиріччя між прагненням людини до осмисленості та ірраціональністю світу, пропонуючи як відповідь не відчай, а свідомий бунт через творчість та діяльність.

Варто зазначити, що французький екзистенціалізм здійснив значний вплив на розвиток літератури та мистецтва, створивши новий жанр інтелектуальної літератури, де філософські ідеї втілювалися у романах, п'єсах та есе. Особливістю французької версії екзистенціалізму стало унікальне поєднання філософської глибини з соціальною та політичною заангажованістю.

Отже, спадщина французького екзистенціалізму залишається актуальною і сьогодні, особливо в контексті сучасних викликів глобалізації, технологічного розвитку та екологічної кризи. Ідеї французького екзистенціалізму про свободу, відповідальність, автентичність та соціальну справедливість продовжують знаходити нове прочитання та застосування у вирішенні актуальних проблем людства.

Список використаних джерел:

1. Jonathan Judaken and Robert Bernasconi. *Situating Existentialism: KeyTexts in Context*, 2012. С. 89-90

2. Сартр Ж.-П. Екзистенціалізм – це гуманізм. Зарубіжна філософія ХХст. Київ, 1993.
3. Головащенко С. Екзистенціалізм. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a0c0c4ba-6330-4186-a1d4-c1968d9ff27b/content> (дата звернення: 25.10.2024).
4. Екзистенціалізм. URL:<https://studfile.net/preview/5064270/page:19/> (дата звернення: 24.10.2024).
5. Philosophie : l'existentialisme, un courant qui te rend libre de choisir URL: <https://sherpas.com/blog/existentialisme/> (дата звернення: 27.10.2024).